

Kültür

Raymond Williams
Çeviri: Ertuğrul Başer
İletişim Yayınları
İstanbul, 1993
255 sayfa

Kültür ve kültür sosyolojisi, çok farklı ilgi ve yöntemlerin kaynaşması olarak görülebilir. "... günümüz kültür sosyolojisinin temsil ettiği modern kaynaşma iletişim, dil ve sanatın marjinal ve yüzeysel ya da en fazla ikincil ve türevsel toplumsal süreçler olarak görülmesine izin veren, genel toplumsal ve sosyolojik düşüncelere belirli, kendine has kaygılarla yeni bir biçim verme demesidir."

Şimdiye dek kültür sosyolojisi "korucu ruh" ve "genel toplumsal düzen" tarafından meydana getirilen çalışmalarından oluşuyordu. İlk dönemlere ait bu çeşit yaklaşımlar hâlâ geçerliliğini koruyor; ancak günümüzde yeni bir tip kaynaşmanın oluşumunu da gözlemek mümkün. Yeni yaklaşım "kültürel pratik" ve "kültürel üretim" in toplumsal düzenin kuruluşundaki temel öğelerden olduğunu öne sürer. "Bu noktada kültürün (i) belirli ve 'genel bir hayat tarzı'na... işaret eden antropolojik ve sosyolojik anlamıyla (ii) 'sanatsal ve entelektüel faaliyetlere işaret eden... daha özel ama, muhtemelen daha yaygın anlamı arasında bazı pratik... kaynaşmalar bulabiliyoruz.

Bu çağdaş kaynaşma içinden bir yaklaşımla yazılan kitap sekiz bölümden oluşuyor. Bu bölümler; Bir Kültür Sosyolojisine Doğru; Kurumlar; Oluşumlar (Formasyonlar); Üretim Araçları; Kimlik Tesbiti; Formlar; Yeniden Üretimi; Örgütlenme.

Kitle Kültürü ve Bireysel Kültür

Louis Dollo
Çeviri: Özlem Nudralı
İletişim Yayınları
İstanbul, 1991
113 sayfa

Kültür nedir? Kültür neyi hedeflemektedir? Elde edilmesinin yolları nelerdir? Bu süreç içinde kişisel çaba ile kitleler üzerinde daha güçlü bir şekilde uygulanan çekim ve baskı güçleri arasında

nasıl bir etkileşim bulunmaktadır? Sunuş bölümünde bu soruların ortaya atıldığı kitapta, söz konusu olanın, tepeden tırnağa değişen dünyada günümüz insanının sorguladığı ve kaygılandığı bir problem olduğu ve kültürün fikir çatışmalarının tam merkezinde yer aldığı belirtiliyor.

Ele alınan bir diğer konu ise, bireye ve kitleye ait iki ayrı kültür olup olmadığı. Birey kültürü ve kitle kültürü karşı mı, yoksa birbirini tamamlar nitelikte mi? Louis Dollo aradaki farkı "Gerçekte birey kültürü ve kitle kültürü arasındaki ikilem sadece yüzeyseldir ve sık sık belli bir amaç dahilinde ortaya konmaktadır. Bir yanda insan, kişi, kültürün biricik öznesi yer almaktadır. Diğer yanda ise, günümüzde merkezini kitleler üzerine oturtan, büyük teknolojik devrimlerin, ürünü kendi özgüllüklerine sahip olabilen kültüre erişme araçları vardır. Oysa ki, boyutları ne olursa olsun, kitlenin kendisi bileşenlerinden, bireylerden oluşmaktadır. Bu bireyler kâr ve haz elde ederler, ancak aynı zamanda, kendiliklerinden seçecekleri yönelimlere bilinçsizce boyun eğler" sözleriyle dile getiriyor. Bu konudaki bir diğer yorum da Claude Avenille'den. Ona göre, "Kültür yalnızca kişisel ve özneldir. Bir arzu, bir ihtiyaçtır. İnsanın bilgiye, kendisine ve diğerlerini anlamaya erişmek için seçtiği yolda bir arayıştır."

Kitle Kültürü ve Bireysel Kültür, Giriş ve Sonuç'un dışında üç bölümden oluşuyor. Birinci bölüm, Tarihin ve Günümüzün Payı. Bu bölümün alt başlıkları, 2000 Yılına Yavaş Bir Evrim ve 20. Yüzyılın İkinci Yansının "Kültürel Devrimler"i. Kişisel Kültür ve Paylaşılan Kültür adını taşıyan İkinci Bölüm beş alt başlığa ayrılıyor. Kültür ve Kültürler; Kültürün Önkoşulları; Kültürün İklimi; Niceliksel Öğeler ya da Nesnel Kültür; Kültürün Niteliksel Öğeleri ya da Özne Kültürü. Üçüncü ve son bölüm, Bilim, Teknolojiler ve Modern Kültür. Bu bölümde de, Bilimler ve Modern Kültür; Teknoloji ve Modern Kültür konularına yer veriliyor.

Yaban Düşünce

Claude Lévi-Strauss
Çeviri: Tahsin Yücel
Yapı Kredi Yayınları
İstanbul, 1994
346 sayfa

Yaban Düşünce, Claude Lévi-Strauss'un yöntem sorunlarını ve tarih yaklaşımını sergilerken, aynı zamanda, ilkel olarak adlandırılan toplulukların düşünce sistemlerini de inceleyen temel bir eser. Yücel'in de belirttiği gibi, Yaban Düşünce, bir bakıma Lévi-Strauss'un tüm eserlerinin kavşak noktası. Yazar için önemli olan yöntem sorunlarına da kitapta sıkça yer verilmiş. Akrabalık ilişkileri bir bakıma Lévi-Strauss'un çıkış noktası, söylenirse varış noktası olarak görülebilir. Yaban Düşünce, bu iki konuda ilginç çözümler içeriyor. Kitap, yaban düşüncesinin kendi içindeki tutarlılığını, doğayı kültüre dönüştürmede gösterdiği başarıyı gözler önüne sererken, temelde yer alan bir özdeşliği de altını çiziyor

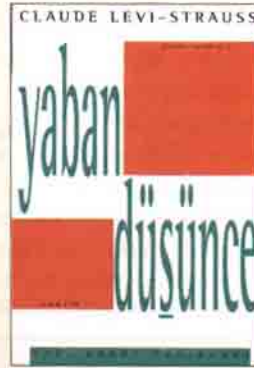
İlk-tarih çağı insanının uzun bir bilimsel geleneğin kalıtıcısı olduğunu belirten Lévi-Strauss, aynı zamanda, "... bütün kendinden önce gelenler gibi kendisini de esinleyen düşünüş, çağdaşlarının düşünüşünün yüzde yüz aynıysa, bir yerde durmasını, neolitik devrimde çağdaş bilim arasına birkaç bin yıllık bir durgunluk döneminin girmiş olmasını nasıl açıklamalı?" sorusuna da yanıtıyor.

Dokuz bölümden oluşan kitabın bölümleri sırasıyla, Somutun Bilimi; Totemsel Sınıflandırmaların Mantığı; Dönüşüm Dizgileri; Totem ve Kast; Ulamlar, Öğeler, Türler, Sayılar; Evrenleşme ve Özelleştirme; Tür Olarak Birey; Yeniden Bulunan Zaman; Tarih ve Eyişim. Son sayfaları Sartre'in bir yapıtının tartışılmasına ayrılan kitapta, ayrıntılı bir kaynakça da yer alıyor.

Akla Veda

Paul Feyerabend
Çeviri: Ertuğrul Başer
Ayrıntı Yayınları
İstanbul, 1995
385 sayfa

Feyerabend'in bu kitapta topladığı denemeler kültürel çeşitlilik ve kültürel değişim üzerine. "İşe aklın temelini dibini oyan,

görecelik adındaki bir felsefeyle başlıyorum. Tartışmanın amacına uygun olarak, yekpare "görecelik" gövdesini en mütevazı, hatta alelade denilebilecek önermelerden (bunlara bile itirazlar var!) daha iddialı ve aynı zamanda, maalesef, daha teknik önermelere doğru bir dizi tez halinde ayrıştırıyorum. Amaç göreceliğin aklayatkin, insani ve genel olarak sanıldandan daha yaygın bir tutum olduğunu göstermek."

Kitap, sunuşun dışında on iki bölümden oluşuyor. Bu bölümler; Görecelik Üzerine Notlar; Akıl Ksenofanes ve Homeros'un Tanrıları; Bilgi ve Teorilerin Rolü, Yaratıcılık; Felsefe, Bilim ve Sanatlarda İlerleme; Bilginin Koflaşdırılması; Popper'in İndirimli Felsefe Turları Üzerine Düşünceler; Mach'ın Araştırma Teorisini ve Einstein'la İlişkisi; Aristoteles'in Kontinyum ve Matematik Teorisini Üzerine Bazı Gözlemler; Galile ve Doğruluğun Tiranlığı; Putnam'ın Krysalamazlık Üzerine Düşünceleri; Kültürel Çoğul(cu)luk mu Yoksa Yeni Yavuz Bir Örneklik mi? Akla Veda.

İkinci bölümde, ilk Batılı entelektüel Ksenofanes ele alınıyor. Ksenofanes, zamanın kültürel eğilimlerine karşı çıkmış, onların temellerini açığa çıkarmış ve geleneğe eleştiriler yöneltilmiş. "Hepsinden önemlisi de insanlara benzeyen, tarihin akışına etki eden destan kahramanları gibi zalim, öfke dolu ve intikamcı tanrılar olduğu düşüncesini eleştirir." Bu bölümde anlatıklarından yola çıkan Feyerabend, bir sonraki bölümde bilginin evrensel ilke ya da teorilere dayanması gerektiği düşüncesini tartışmaya açıyor. Dördüncü bölümde akıl ve akılcılığa yönelik eleştirilerin, onların eski biçimleri için geçerli olduğu ancak Popper'in "eleştirel akılcılık" için geçerli olmadığı anlatılırken, altıncı bölümde bu itiraz yanıtlanıyor.

Son bölümde ise, Feyerabend, aldığı eleştirileri yanıtlarken, kendi felsefesinin de bir özeti veriyor. Yazar bu bölümde akılcılık, bilim ya da özgürlükle değil, bireylerin yaşamlarının niteliğiyle ilgilendiğini belirtiyor.

